

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisori nefrancate nu se pri-
mesec. Manuscrise nu se re-
trimite!

Birourile de anuțuri:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inserate mai primesc în Viena
Rudolf Mosse, Hausenstein & Vogler
(Otto Maus), Heinrich Schölk, Alois
Herrnd, M. Dukes, A. Oppelt, J. Dan-
nauer; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mezei, Eckstein Bernat;
în Frankfurt: G. L. Dautz; în Ham-
burg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie
garmonică pe o colona 6 cr.
și 80 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tarife și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL III.

"Gazeta" este în fiecare zi.
Abonamente pentru Austria-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl.,
pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumă la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiunea, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un eșemplar 5 cr. v. a. séu
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 210.

Brașov, Mercuri 20 Septembrie (2 Octombrie)

1889.

Nou abonament

la

"GAZETA TRANSILVANIEI."

Cu 1 Octombrie 1889 stilul vechiu
s'a deschis nou abonament la care in-
vităm pe toți amici și sprijinitorii fidei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl.
pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei
luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
an 40 franci.

**Abonamente la numerele cu data de
Duminecă:**

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl. pe
șase luni 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe un an 8
franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou,
se binevoiesc a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea "Gazetei Transilvaniei".

Austro-Ungaria și politica ei interioară.

II.

Vedurăm ce fel de teorii po-
litice desfășură "Allgemeine Ztg."
în articolul său. Se observă cât
de colo tendința de a lua în apă-
rare sistemul dualist-suprematist
Autorul, frate de cruce al șovin-
iștilor ungar, găsește cu cale
pe temeiul datelor false statis-
tice ce le-a împrumutat dela ei,
ca în statul ungar se impun
minoritatea limba ei majorității
covârșitoare a locuitorilor, adevă-
ră se privilegieze elementul, care
n'are înrudiri în afară, pe când în
Austria părtinse tocmai politica
contrară, ca adevărat se favorizeze
Germanii, cari în privința geogra-
fică și limbistică stau în cea mai
strânsă legătură cu locuitorii im-
periului german.

Asta însemnează a-și croi poli-
tica după plac și după poftele
proprie. Unde rămân însă inte-
resele de viață ale monarhiei po-
liglote?

De aceste se pare, că puțin
îl dore capul pe politicul ger-

man din vorbă, numai Germani-
lor din Austria să le succedă
a-și stabili din nou supremația.
Atunci toate vor fi bune, căci,
dăce el, numai elementul ger-
manu poate asigura existența sta-
tului.

Contele Taaffe însă este de
păreră, că existența monarhiei
atâră dela mulțămirea tuturor
popoarelor, nu numai a Germani-
lor și a Maghiarilor. De aceea,
se înțelege, sistemul lui este rău,
politica lui nerealisabilă și "Allg.
Ztg." crede de a sa datorită a o
combate.

Eată cum raționează șovinistul
german despre posibilele resul-
tate ale politicei contelui Taaffe:

"Urmările ce le-ar pute avea o
tractare mai îndelungată dușmă-
nă a Germanilor în Austria —
dăce "Allg. Ztg." — sunt înve-
derate: și între dăcșii s'ar forma
o irredentă, séu vr'o mișcare esis-
tentă, dér încă sficioasă, ar lua
nise dimensiuni, față cu car
gubernul ar fi în mai mare per-
plesitate, ca față cu în fond
neprimejdiosă propagandă pansla-
vistă a Cehilor tineri. Mai de-
parte favorisarea Slavilor și des-
considerarea Italianilor în Aus-
tria de sudă a contribuită mai
mult decât propagandă din a-
fară la înmulțirea aderenților
irredentei. Și în fine la Ruteni,
cari locuiesc acea parte a impe-
riului, care va fi probabil tea-
trul viitorului răboiu, așa-dér
o țără, unde simpatiile popo-
rațiunii sunt de cea mai mare
însemnătate, se pregătesc acum
o mișcare, care deocamdată este
antipolonă, dér pute deveni ușor
rusofilă și anti-austriacă. Ar fi da-
toria unui guvern înțelept, de a
jertfi nobilimea polonă, care stă-
pănesce provincia numai în folo-
sul său și nici măcar în acela
al țeranului polon, și de a asi-
gura imperiului simpatiile Rute-
nilor, cu atât mai vârtos cu
câtă aceștia facă majoritatea în
Galiția."

"Cu toate că guvernul actual
înstrăinează astfel imperiului cele
mai tari naționalități, el totuși
nu e în stare a afirma, că s'ar
pute răzima cu siguranță pe pro-
tegiții lui, pe Cehi, Poloni, Croați
și Slavoni; sistemul lui are dér
un efect contrar; în loc de a
face Austria mai unitară și mai
tare, a îndușmănită popoarele ce o
locuiesc mai mult, decum erau
înainte. Acest sistem va suferi
fără îndoială mai curând or
târziu un fiasco..."

"Allg. Ztg." se încercă apoi
a dovedi, că Germanii din Aus-
tria n'au tendințe centrifugale,
că nu așteaptă decât un sprijin
moral dela frații lor din impe-
riul german și că sunt singura
partidă în Austria, care se po-
te numi "partida statului", căci ei
și numai ei sunt purtătorii ideii
de stat.

Vom cerceta mai de aproape
și valoarea adevărată a conclusi-
unilor acestora ale politicului ger-
man.

Regina Natalia în Belgrad.

Belgradul Sârbiei s'a îmbrăcat
în haine de sârbătoare. Dumineca
trecută când s'aștepta sosirea reginei
Natalia, atât de populară la Sârbi,
casele orașului erau împodobite cu
sândarțe. În Belgrad sosiseră mul-
țime de oșpeți din provinciile.
Toate foile aduseră articuli de
bineventare pentru regina, numai
foia progresistă "Domovina" și foia
oficială "Srpske Novine" n'au salu-
tat pe regina, foia oficială a publica-
tă numai în frunte
următorului comunicat:

"Regina Natalia sosese ađi în Bel-
grad. Deore-ce Majestatea sa vine
fără ca să se fi stabilită mai în-
ainte o înțelegere cu privire la rapo-
rturile ei față cu curtea regală,
la sosire nu i-se va face o primire
festivă. Regulara viitorilor rapo-
rturi personale ale regelui Alexan-
dru față cu regina-mamă îi com-
pete în puterea constituției numai și
numai regelui Milan.".

"Odjek" publică acum resumatul
tractărilor de până acuma cu regina.

Förte interesantă este o scrisoare
a lui Ristic, în care se dăce între
alte, că nu e amenințat de nici un
pericol tronului lui Alexandru; el
(Ristic) însă n'are pute lua
nici o răspundere asupra și,
dăce căta dintre părinți s'ar în-
cinge acum pe teritoriu sârbesc."

Regina Natalia a scris la 27 Iunie
a. c. lui Ristic, că dăce se se în-
tâlnesc cu fiul său în Yalta ori în
Belgrad. Ristic i-a răspuns, că
Regina are dreptul, ca cetățenă a
Sârbiei, să vină la Belgrad, dér
reintorcerea ei ar pute să măre-
ască dificultățile, de aceea
Ristic i-a propus o întălnire pe
moșia mătusei ei, a prințesei
Moruzi. Regina răspunde, că va
veni la Belgrad. După ce i-a
răspuns érași Ristic, că dăce
va veni, înainte de a stabili mai
înainte o înțelegere, la Belgrad
nu va fi primită în mod oficial și
poate că nici nu va vedea pe fiul
ei, călătoria reginei fű amânată.
După amănare s'au stabilită
de cătră regentă în înțelegere
cu Milan nouă propuneri, la car
regina n'a răspuns nimic, ci s'a
mărginită a face cunoscută
unor persoane private că în 29
Septembrie va sosi în Belgrad,
ceea ce s'a și întâmplat.

Între articuli de bineventare
ai foilor din Belgrad s'a observat
acolo alu diarului "Male Novine"
care între altele conține și ur-
mătorul interesant pasagi: "Noi
primim la regina Natalia ca la
incorporarea legăturii spiri-
tuale între Rusia și Sârbia".

"Velika Srbija", care stă afară
de partide, și are aspirațiunii
pentru o mare Sârbie, a edat
un număr festiv în cadrul cu
colorile naționale și având în
frunte o poezie de bineventare
tipărită cu litere grăse și în-
titulată "Preodnița za severa"
(stea conducătoare dela nord).

Radicalul "Odjek" scrie un
articul mai puțin înfocat. El salu-
ta pe regina, dér exprimă speranța,
că ea va veni la cunoscința, că
rămânerea ei în țără ca și
aceea a lui Milan, este păgubi-
toare intereselor statului.

Entuziasmul ce a cuprins popo-
rațiunea sârbescă la șcirea despre
sosirea reginei a fost mare. Toți
se imbuldeau la țermii Dunării
așteptând sosirea vaporului.
Debarcaderul era pom-

FOILETONUL "GAZ. TRANS."

(4)
Petersburgul sub Alexandru III.

IV. Impărătesa*.)

În Rusia au fost mai multe împă-
rătese regente ca în ori-ce alt stat
modern; dér nicăiri soțiile domnito-
rilor n'au avut influință mai puțină
asupra mersului afacerilor guvernului,
ca în Rusia. Așa a fost sub Pavel,
așa sub Nicolae, sub Alexandru întâi
și alu doilea și așa a rămas și sub
Alexandru III. Acesta e cu atât mai
important, cu cât căsătoria actualului
împărat e mai fericită și mai puțin
turburată, decât a or și căruia din
premergătorii săi. A contribuit însă
mult la această fericire împrejurarea,
că monarhul autocrat n'a ajuns
niciodată în poziția de a face
resistență influinței soției sale. Fapt
este că

*) După "N. fr. Presse", — A se vedea
N-rii 206, 207 și 209 ai "Gaz. Trans." din anul
curent.

Maria Feodorovna, ficia regelui Dani-
marcei Christian IX, nepretențiosă cum
este, s'a mulțămit în totdeauna cu ro-
lul soției țarului, puind prin acesta
temelia mulțămirii casei și a căsătoriei
sale, și că ea și-a câștigat în Rusia o
estra ordinară popularitate.

Observăm în trecut, că căsătoria
danesă-rusescă a fost un proiect cu
predilecțiune urmărită la ambele curți
de pe la începutul anilor șese-șeci și
că delaturarea piedecilor ce i s'au pus
în cale de repețe-ori a stat în legă-
tură cu dorința poporului rusesc, ca
viitorul împărat să se nu fiă german.
Cea dintăiu piedecă s'a ivit în érna
1863/4. Încă nu se potolise necazul ce
i l'au cauzat lui Gorciacov demonstra-
țiile amicabile Polonilor ale Danimar-
cei democratice în anul 1863, când
după izbucnirea răboiului din Schles-
wig-Holstein damele casei regale din
Danimarca fiind insultate de plebea din
Kopenhaga (Februarie 1864), faptul
acesta le pregăti seriose griji amicilor

proiectului de căsătorie din vorbă. Un
an mai târziu muri fiul cel mai
mare al lui Alexandru al II, care era
destinat a se căsători cu frumoasa prin-
cesă Dagmar (actuala împărătesă) și le-
gătura casei rusești cu a Danimarcei
era din nou pusă în întrebare. Dér fra-
tele mai mic devenind prinț moște-
nitoru reluă firul rupt și ceru mâna
princesei Dagmar.

Acestă întorsătură, care era după
dorința poporului, a creat actualul împă-
rătesă din capul locului un tărâm
favorabil, pe care grațiosă prinsă,
care acum numără patru-șeci și doi de
ani l'a scitit cultiva într-un mod
förtă fericit. Înăscuta-i veselie și vi-
oiciune a pus-o în poziția de a arăta
întotdeauna o veselie față soțului ei,
care necurmat este mișcat de conflicte
interiore și esteriore. De influința con-
jugală n'are a se teme împăratul,
pentru că acesta niciodată nu este îndreptat
asupra lucrurilor de natură politică.
S'a vorbit odată de simpatii ale prinsesei

scandinave pentru finlandezi — despre
aceea însă ca simpatiile se se fi schim-
bat în fapte n'a audtit nimenea
niciodată și mai puțin încă acuma,
când poziția excepțională a marelui
prințat nordic începe a fi serios
amenințată. Aspirațiunile Mariei
Feodorovna sunt cele mai modeste,
ce numai se pot cugeta. Dăce
câteodată împărătesa intervine
după obiceiul femeilor pentru
câte un lion al balurilor curții
ori pentru favoriții damelor
amice, această se întâmplă într-un
mod atât de naiv și nepretențios,
încât nici în casu se refuză
nu te ai pute supăra pe înalta
protectoare. Tocmai pentru că
împăratul a devenit nesociabil și
pentru că participarea sa la
festivitățile curții numai arareori
animăză societatea, el vede
bucuros, dăce soția sa află
plăcere nesecată în danț și
joc, dăce aduce viață și variațiune
în petreceri și și dăce face
conturi la deșița modă, cari
se dăce că nu arareori sunt
totu așa de mari, ca acele ale
primei soții a lui Na-

postu decorat. O deputațiune de dame vrea să plece înaintea reginei până la Semendria, dăr a rămasă pe loc, deoarece în momentul din urmă societatea de navigațiune pe Dunăre a refusată de a le da vaporul separat, ce l'au cerut.

Despre purtarea băiatului-rege se istorisesc următoarele: tinerelul Alécsandru, se dice, că s'a rugat totă ziua de cei dimprejurul lui, să-l lase să fiă și el de față la sosirea și la primirea mamei sale la debarcaderu. În zadar i-se spunea, că acesta nu se pôte copilul cerea totă mai tare să-l lase să mērgă și când i s'a spus că cu nici un preț nu i se pôte implini rugarea, regele isbucni în plânsete, făcū larmă, amenință și strigă cătu numai ilu lua gura, așa că toți aveau milă de el. Cu tôte aceste s'a observat ordinul regentei și regele a trebuit să rămână acasă. Regele Alexandru n'a fost de față la primirea mamei sale, pe care n'o văduse de atâta timp, n'a vădută intrarea ei, cu tôte că conductul importantă a trecut pe lângă conacul (palat) ba în ziua aceea tinerul rege n'a vădută de loc pe mama sa.

Pe dealungul stradelor, ce le-a traversat conductul, tôte casele erau împodobite cu flori și cu covore. Numai clădirea conacului regescă privea mută și posomorită la trecători. Rulourile dela ferestri erau lăsate jos, porțile, cari de altădată stau totă deschise, erau acum închise și înaintea conacului stau nemișcate sentinelele cu pusele încărcate la umăr.

La debarcaderu, decorat cu ghirlande și stéguri, se postară înainte 50 domnișore îmbrăcate în alb din cele mai de frunte familii, îndrētul lor damele din reuniunea femeilor din Belgrad în corpore, și jurū împrejurū mii de omeni. Privitorii se suiră și pe vaporele de lângă debarcaderu, numai pe vaporul cu numele „Milană“ n'a voit să se urce nimenea.

Câteva minute înainte de orele 4, pușcături de trēscuri anunțară sosirea vaporului separat „Kazan“ pe care venea regina. Publicul isbucni în strigări nesfērșite și frenetice de „Zsivio“, care făceau să se zutremure locul, când apărū vaporul cu drapelul sērbesc la țermū. Musica civilă intonă imnul sērbesc și miile de poporū salută cu repețite strigări de „Zsivio“ pe regina, care în îmbrăcăminte neagră se arată pe bordul vaporului. Toți salutau avēntând pālăriile, batistele, până și umbrelutele. Unū asemenea entusiasm nu s'a mai vădută în Belgrad. Frumōsa regină primi ovațiunile cu lacrimi în ochi, damele acoperiră bordul vaporului cu buchete de flori, după-aceea merseră pe corabiă, fetele sērtară mâna reginei, ea le sărută pe frunte. Regina vorbi cu tôte câte-va cuvinte, dēr vorbea puțin, căci era înecatā în lacrimi.

poleonu celū mare, Iosefina, care jumtatea viața ei a petrecut-o în odaia ei de toaletă. Se laudă mai departe ca o virtute darul celū posedă împērătēsa rusescă de a se putē înțelege cu orī și cine (neluândū afară pe cumnații și cumnatele ei) și că scie să se strecore cu dibăciă întotdeuna printre jocurile de clică și de intrigă, ce sunt neincunjurabile la curțile princiare. Cumcă dēnsa scie să întēmpine c'unū tactū extraordinarū isbucnirile vehemenței împērātului ce se ivescū câte odată, se'nțelege de sine la o femeă cu-o fire atāt de fericită și modestă.

O lovitură totuși au suferit veselia și puterea viața a Mariei Feodorovna. Pe când împērătēsa a putut să îndure grelele cercări și pericole din anulū ultimū altū domnirii lui Alexandru II și din anii dintăiu ai domnirii lui Alexandru III cu egală ușurință, catastrofa întēplată pe drumul de ferū la Borki a sguduită acēsa sântōsă natură până la mēduvă. Cu sēptēmăniile nervii delicatēi

Intre entusiastice strigări de „Zsivio“ regina se urcă în trăsura pompōsă, ce-o trimise aici directū milionarul din Sabac Curtovic pentru regina. Cu ea se urcă în trăsura dama de curte, ce venise cu ea, d-șora Bogicevic. Intre strigări nesfērșite de „Zsivio“ porni regina urmată de mulțime și de unū fōrte lungū șirū de echipage, în cari se aflau damele, până la locuința sa în casele frumōse ale d-nei Bucevic.

Nici o persōnă oficială n'a fost la primire. La 6 ore sēra ambasadorul rusescū Persiani cu secretarul sēu făcūră o vizită reginei. Oficerilor le-a fost interdiș prezenta la primire.

Sēra orașul a fost splendidū iluminat și în mai multe locuri publice s'au arsū focuri artificioase.

DIN AFARĂ.

Dela esposițiunea din Parisū.
Impărțirea premiilor.

Erī în 29 Septemvre s'au împărțit în modū solemnelū în palatul industriei premiile esposițiunii universale.

Președintele Republicei a fost salutat de mulțimea imensă de omeni în modū entusiastic. Ministrul-președinte Tirard a produs în discursul sēu următoarele date: Numărul esposanților a trecut peste 60,000. Juriul a conferit prețuri la 33,139 esposanți, între cari 903 *grands prix*, 5153 medalii de aur, 9690 medalii de argint și 9323 medalii de bronz. Mai departe s'au amintit cu laudă 8070 de esposanți.

Ministrul a mulțamit tuturor esposanților și și-a esprimat speranța, că străinii vor duce cu sine cea mai bună aducere aminte de Francia. Francia, dīse elū, e pētrunsă de dorința de a trăi cu tōtă lumea în armoniă fără de a-și sacrifica interesele și demnitatea. Președintele Carnot a mulțamit asemenea esposanților și a dat espreziune speranței, că esposiția dela 1889 va inaugura pentru Francia o *eră de liniștire* și că oșpeții Francei, cari au învățat să eunōscă acēstă țēră, se vor reintōrce în patriă cu-o judecată lămurită, ceea-ce nu va rămānē fără de efectū asupra raporturilor popōrelorū între sine. Astfel politica, căreia Francia îi rămāne credincioasă, va câștiga noui apărători și esposiția universală va avē rezultatul, că a servitū marei cauze a păcii și a umanității.

Emin-pașa și Stanley.

Despre Emin-pașa și Stanley a aflat organul guvernului pentru Kongo, „Mouvement Geographique“ din Bruxela sciri interesante: Emin-pașa rămānē în partea de sus a Nilului. Se scie că curagiosul explorator a scris într'o epistolă—care a apărut în foile engleze,— că elū rămānē la postul sēu. Emin a însoțit pe Stanley numai până la Albert-Nyassa de unde s'a reintorsū ca să ducă la in-

femei n'au putut să se reculegă în urma impresiunii acestorū înfricoșate icōne de pustiere, și lungū timpū a trebuit împērătēsa să se cruțe și să păstreze o liniște, care contrasta tare cu obiceiurile curții sale. Temerea că dīlele de grōză dela Borki vor lāsa urme durabile în organismul împērătēsei, nu s'a implinit și dela primăvera anulū acestuia încōce curtea împērătēscă și-a reluat fisionomia de mai înainte. În palatul Anicicov ca și în Gacina domnesce neîntrerupt aceași viētă în petreceri, cari li se parū participanților binefăcōtore și pline de plăceri, pentru că nu le mai lasă timpū a se reculege. Visite muntene-grene și grecesci, hessice și mecklenburgice, logodne, planuri de căsătorie, călătorii și proiecte de călătorii s'au grāmădit tōte în lunile din urmă la curtea rusescă, ca și când împērătēsa n'ar mai avē lipsă de cruțare a sănătății sale.

deplinire problema ce a trecut dela Gordon-pașa asupra lui în interesul civilizațiunii și progresului. Fōia din Bruxela mai anunță, că Emin-pașa după ce a servitū regimulū Egiptēnū 17 ani a trecut în serviciulū asociațiunii „Royal British East African Association“ Astădī deja aparține o parte mare din teritoriul sēu noiei colonii engleze din Africa centrală. Despre Stanley se dice că ar fi terminat cu problema sa și că din oră în oră se așteptă sosirea lui în Monbas (la țermurulū Zanzibaritic). Se mai dice, că elū ar fi deschis drumuri noue și că a pus basă la înființarea unei colonii, ce va avē viitorū. În urma acestorū sciri, cari au sosit directū din Makinon, guvernul pentru Congo din Bruxella a hotărīt să întreprindă la 10 Octomvre o expedițiune constātătoare din 4 ingineri, cari vor pleca dela Anvers la Boma, ca să începă construcția *liniei ferate Congo la Matadi*.

SCRILE DILEI.

O nouă afacere cu stégulū, dēr acum cu stégulū ungurescū, se semnalēză din Essegū. În 22 Septemvre s'a închis în acēstū orașū cu tōtă solemnitatea esposițiunea regnicolară slavonă, și era vorba la șoptele unora, ca localul esposițiunii să fiă împodobit și c'unū stégū ungurescū. Acēsta s'a și întēplat și câteva stéguri unguresci fālfaiau pe coperișul clădirei esposițiunii. Dēr Croaților nu le-a plăcut acēstū spectaculū, căci la cererea lorū espresă, care a fost acompaniată de amenințarea, că la dincontră nu se va înfășișă nici unulū la festivitate, ei au făcut să se depărteze stégurile unguresci. O fōia ungurescă se plānge asupra acestei afaceri fără a se gândi la sentința creștinēscă: „ce ție nu'ți place, altuia nu face.“

Descentralizarea tablei regesci, precum spune diarulū iuristilorū din Peșta, se va pune în lucrare în curēndū. Proiectul de lege privitorū la acēstă decentralizare se va presenta încă în sesiunea acēsta dietală.

Comitetul municipalū din Clușiu a decis a adresa ministrului de justiție Desideriu Syllagy o adresă salutătoare și de a i-o preda printr'o deputațiune, care va avē să stăruie și pentru aceea, ca cu ocaziunea descentralizării tablelor regesci să capete și orașul Clușiu o tablă regescă (curte de apelū).

Școlă închisă. Foile unguresci spun că ministrul de culte, contele Csaky a ordonat, ca *gimnaziul privatū germanū din Petroșeni să fiă închisū*, căci n'ar coreșpunde legii. Aceleași foi laudă „energica și patriotică“ procedere a ministrului

Lucrările dela Seghedinū pentru repararea cheulū surpatū sunt întrerupte și amenințate. Apa Tisei a început deodată să creșcă tare, așa că în timp de 24 de ore lucrătorii au fost siliți să părăsescă cheulū de jos. E temere, că amānându-se acum lucrările și sosindū erna cheulū va rămānē neisprăvitū, și că în primăvera viitoare va suferi și mai mari stricăciuni.

Aurū. Intr'o mină de aurū din Roșia montană s'au aflat în sēptēmăniile trecute 20 de puși de aurū în valōre de vre-o 12,000 florini.

Linia de drumū de ferū Bistrița-Cămpulungū. Se scie din Deșiu, că prelungirea liniei Deșiu Bistrița și juncțiunea ei cu calea feratā locală bucovinēnă Hatna-Cămpulungū, pentru care se dăduse deja concesiuinea ca să se facă lucrările pregătitoare, are puține prospecte de a se realiza, din cauză că cercurile conducōtore ale drumurilor de ferū austriace se temū, că întrēga comunicația din Rusia de sud se va strāmuta pe

acēstă liniă proiectată: dela Cămpulungū la Bistrița-Oradea-mare-Budapesta-Viena, care va fi cu 150 kilometri mai scurtă decâtă aceea ce duce prin Galiția, și că astfel ar resulta unū pré mare câștigū pentru căile ferate de statū unguresci.

Unū leu scăpatū din coliviă. Se anunță din Londra: În *Birmingham* cu ocaziunea țergului a scăpatū unū leu africanū din menageriă și a străbătut printre masele poporū, fără însă a vătēma pe nimeni. Iși pôte cineva închipui spaima grozavă, ce a cuprinsū pe omeni, cari alergau în tōte părțile strigândū și țipândū, făcēndū locū animalului. Până acuma leulū încă n'a putut fi prinsū. Aici domnesce mare consternare.

Ceva despre mine sēu despre industria montană,

cu privire generală la Romānia.

Cei mai mulți dintre cetitorii acestorū șire au avut de sigurū ocaziunea a ceti câte ceva despre mine, despre montanică sēu celū puțin despre nenorocirile, cari se ntēmplară în timpul mai nou în lucrătoarele subpământesci cunoscute în limbagiulū nostru vulgarū sub numirea de — ocne. Inșe puțin vorū fi, cari au o idee clară despre lucrările, despre cultivarea de mine, adevă despre acele întreprinderi industriale, prin cari se caută și se scotū afară cu monotona lumină — bunurile naturēi ascunse în sinulū pământului nostru într'unū modū destulū de ciudatū.

Se facemū deci o scurtă recenziune asupra acestui obiectū:

Dacă ne închipuimū în cōja pământului nostru o tăietură orisontală scobită, de forma trapezului, de o înălțime de 1.5—2 metri și de o lățime de 1.2—1.5 m., care tăietură se numesce, — dacă comunică directū cu esteriorul pământului — ștolnă, ēră dacă comunicarea se implinesce prin mijlocirea unui puț, atunci numimū o astfel de scobitură — galeriă: dacă ne imaginăm o astfel de tăietură mănātă în sinulū pământului mai multe sute de metri și în variabile direcțiuni; — sēu dacă ne închipuimū o grōpă patruunghiulară (puț) sondată în direcțiunea verticală până la o afunțime de 60—100 m., și dela acest puț închipuindu-ne galerii orisontale mănate câte-va sute de metri în diferite direcțiuni: atunci vomū avea înaintea noastră în ambele aceste casuri o icōnă fidelă despre o mină sēu despre o ocniară.

Scimū sēu celū puțin ar trebui să scimū, că corpurile naturale sunt împărțite dela natură însuși într'unū modū fōrte miraculosū! Acea împrejurare, că tōte ce există în natură nu au nici când și nici unde vre-o liniște sēu pace, ci trecū mai curēndū orī mai târziu printre diferite modificări esențiale: acēstă împrejurare a datū posibilitatea răspândirii corpurilor naturale, cari se află pe suprafața pământului nostru și în interiorul sēu. Corpurile de pe suprafața pământului se potū fōrte ușor afla, cultiva, perfecțiunea sēu aprețui; însă tesaurii ascunși în „eterna adēncime“ condiționēză o lucrare extraordinară pentru a-i putē scōte la lumina dīlei și spre a-i da întrebunțării omenilor.

Acea ocupațiune, care conduce calea la subteranele bunuri naturale, întreprinderea spre câștigarea, esplotarea și scōtērea la lumina dīlei a acestorū bunuri cunoscute în formă de metale, de minerale folositoare, se numesce cultură de mine sēu montanică (monticultura). Câștigulū nisuițelorū acestei întreprinderi sunt: produse primitive, produse minerale.

Monticultura nu înmulțesce numai tesaurii unui statū, ci dă totodată și industriei și comerțului cele mai diferite materiale, prin care se formēză și se lătescū acele în interiorul și esteriorul statului. Prin cultura de mine se impulēză și se întrebunțēză spre înaintarea

venitului suveran și a întregului stat: locurile muntoase, cari de altminterlea se arată deșerte. — Cu alte cuvinte: Monticultura e în faptă unica cale, prin care se poate sigur înmulți avuția țerei și prin urmare și sarcinile cetățenilor devin mai moderate.

S'a ventilat până acum în diferite locuri și în forțe variabile moduri — cestiunea financiară din România liberă! Unicele moduri însă, considerându-le din punctul de vedere tehnologic, nu au satisfăcut nici îmbunătățirea poporului, nici venitul recerut al statului! Nu! Pentru-că s'au lăsat la o parte tocmai acei factori, cari ar fi fost absolut necesari de a-se lua în considerațiune. — Să vedem deci — deși autorul e liber de ori-ce tendințe personale, și deși nu s'ar conveni, ca noi de-aici să ne amestecăm în trebile celor de dincolo de Carpați, — dicu să vedem: unde ar fi izvorul cel mai curat pentru asigurarea și îmbunătățirea stării materiale-financiare a României, din punctul de vedere național-economic luat?

Cu cât mai multe și mai variabile izvoare de câștig posedă un stat, cu atât mai sigur prosperază, și cu atât mai sigur e existența sa. Să aruncăm o privire numai fugitivă asupra aceluia ramă ală economiei, care ni-e cunoscută sub numirea agriculturii și care e așa zicând unicul izvor productiv din România! De deci de ani se cultivă pământul resp. suprafața sa într'un mod unilateral; puterea productivă se substituie prin gunoie, se lasă curului liber al eternei naturi, care cu timpul nu mai poate produce aceea, ce a produsă mai înainte. Astfel ajunge agricultorul într'o stare financiară foarte critică; pământul său nu-i mai aduce nici sămânța sămănată, cu atât mai puțin v'ar câștiga îmbucurător!

— Dără abstragându de la cazul acesta, capitalul sămănat pe pământul cel mai bine cultivat, e espus evenimentelor naturale: ghieta, grindina, seceta sau pră multă ploia căsună, mai vortos în timpii mai recent, forțe adeseori daune colosale, nimicind totă speranța nu numai a singuraticilor agricultori, ci a întregului stat.

Ins influințele elementare-naturale asupra agriculturii se arată de multe-ori foarte favorabile! Și în acestu casu totuși nu putem conta la un câștig proporționat cu speșele întrebunțate la producțiunea corpurilor necesităților noastre absolut folositoare.

Productul și pierde valoarea sa, așa pentru particulari, ca și pentru întregul stat, îndată-ce e acela în preponderanță și dacă statele vecinate încă au avut o exploatare bună. Agricultorul a avut o recoltă bună; dără câștigat productul nu le pte da cu prețul recerut, care s'aducă, decât nu mai mult atunci cel puțin speșele întrebunțate în decursul producțiunii.

Vedem deci, că un stat, care e avisat a îmbunătăți starea populațiunii sale și a înmulți averea erarială numai din venitele productelor câștigate de pe suprafața pământului prin agronomia, un astfel de stat nu e sigur pentru venitul său rațional; fiindu acesta dependent de influințele naturale, starea populațiunii în general și a statului în special devine foarte critică. Afară de aceea un astfel de stat e pururea necesitat a importa din străinătate articuli absolut trebuincioși, cari se câștigă și se produc în alte moduri și cari — pe lângă o rațională manipulațiune — s'ar pute produce în țără.

Să tragemu concluziunea din cele de până-acuma duse! Adecă decât voiesce o țără ca să înflorască, decât voiesce un stat să și asigure și înmulțescă izvoarele de câștig: trebuie să se nisuiască, a exploata toate corpurile folositoare, cari se presentă pe suprafața pământului și în interiorul său, și apoi a cultiva — după

putință — toate ramurile economiei naționale.

Industria și comerțul voru căpeta ună aventă mai însemnată, decât diferitele ramuri ale economiei naționale se cultivă și perfecționează după metodele recente practice. Prin înaintarea acestor factori, adecă a industriei și a comerțului, se înmulțesc izvorul de câștig al statului; sarcinile cetățenilor se voru micșora, viața acestora va deveni cu mult mai ușurată, eră statul ajungându la nivelul suprem al culturii pe toate sferile economiei naționale va fi respectat și admirat de statele străine.

Cunoscem un ramă ală economiei naționale, care s'ar pute întemeia în România, mai vortos în ținuturile muntoase dela nord și nordvest prin ce s'ar da ocupațiune la mii de omeni și prin care visteria statului ar cresce. Acestu ramă, acestu izvor curat și sigur de câștig ar fi: *industria montană*.

Putem cu oșei-care regretare dice, că România încă nu posedă până acum o monticultură rațională. — Salinele, ocnele de sare, cari se exploatează eschisiv de condamnat sub diregătoria erarială, — acele fântâni de petrol brut, cari sunt în posesiunea persónelor parțiale mai mare venetici, — una mică mină erarială de cărbuni terțian, care, pe timpul cercetării mele (1885), nici pe departe se renta a se ține în manipulațiune: acești factori autorului bine cunoscuți, nu pot să fi pentru statul român nici un izvor rațional.

Salinele, ocnele de sare, ce e drept se află în starea cea mai bună; straturile de sare sunt așa zicându nedescavere. Consumarea încă pte să fi rentabilă. Ins cu fântânile de oleu de pără stă lucrul altfel. — Productul natural se presentă în multe ținuturi (Ploiesci, Cămpina, Comănesci, Moinesci etc.) într'o măsură preponderantă; câștigarea, exploatarea sa nu recere multe pregătiri, eră transportarea materialului brut încă nu e legată cu greutate. — Unica scădere e însă la această întreprindere, că oleul se esportază în starea sa naturală, primitivă, cu un preț foarte mic. Acestă scădere s'ar pute delătura prin întemeierea fabricelor de destilat și de rafinări.

Să vedem acestu product mai de aproape! Oleul se exploatează din sinul pământului într'un mod foarte primitiv, dără practic de-ore-ce nu se reschază nici sume enorme, cum se exploatează din fântâni, așa se esportază comerțului resp. industriei din străinătate, fără nici o pregătire. — Oleul brut se vinde c'un preț mic, neluându-se în considerațiune mai de aproape calitățile sale naturale. — Industria din străinătate destilează și rafinează acestu oleu, căci numai așa se pte da comerțului consumator. Prin aceste manipulațiuni tehnologice se resultă multe produse folositoare, astfel încât productul principal ca oleu de iluminat își are valoarea sa cea mai mare, fără însă ca celelalte produse, precum sunt: păcura sau cătranul, creosotul, parafina ș. a.) să se lapede ca nefolositoare, ci se dau, — deși c'un preț mai mic, — comerțului. — Din aceste scurte priviri luminat se vede deci, că nu e rațional, nici economic a esporta petrolul brut în străinătate*).

Ins România nu cuprinde în sinul pământului său numai aceste minerale necesare, cari le numărăm mai sus. Esuri de metale, adecă esuri de feră, de aramă, de plumb ș. a. se presentă în multe locuri într'un mod destul de favorabil pentru a da un fundament sigur la înființarea industriei montane.

La ridicarea și înaintarea monticul-

*) Referitor la natura, purcederea etc. a petrolului, veđi „Despre unele minerale combustibile. Studiu geologic-tehnic”, publicat de mine în „Familia” din an. 1882.

turei trebuie să se ia în considerațiune înainte de toate — determinarea bunelor legi despre relațiunile juridice și despre orânduiala lucrătorilor. — Ne învață rațiunea, că un stat, ală carui teritoriu cuprinde în sinul pământului său minerale folositoare și care statul doresce totodată să și înmulțescă isvoarele de câștig pentru prosperarea proprie și pentru binele locuitorilor săi: un astfel de stat trebuie să ia măsură juridice pentru esecutarea acestor fapte necesare.

Se recere adecă, între altele, ca forurile legislative ale statului să determine prin lege: care minerale și sub ce fel de condițiuni sunt de a se exploata sau prin întreprinderi erariale însuși sau prin întreprinderi private. Statul nu pte să fi indiferent, decât ar vedé, că unii întreprindători private — și în România pe lângă aceea și venetici — exploatează bunurile naturii ascunse în sinul pământului, fără ca să solvescă o dare în bani recerută și prin lege raționalmente aședată, er de altă parte nerațiunal ar fi, când statul însuși ar întreprinde un lucru montan fără priveghiarea legislativă. Căci după cum bine șimă, întreprinderea de mine e pururea împreunată cu multe și colosale speșe, er cassa statului trebuie să arate la timpul său toate acele speșe și venituri, cari escurg și încurg prin ore-care întreprindere industrială.

Urmarea din aceste e deci, că monticultura sau industria de mine trebuie să și aibă legea sa proprie, care să servescă egalmente așa pentru întreprindători private, ca și pentru erari însuși. O astfel de lege, care se numesce legea montană și care e întocmită după legi raționale-juridice, există în timpul de față mai în toate statele europene-civilizate. Esența radicală a acestei legi din diferitele staturi e în general egală, și numai unele puncte speciale se deosebesc de altele*). — O astfel de lege e absolut de lipsă, deore-ce experiențele trecutului ne convingă, că prin slăbirea apărămintului juridic au urmat în multe locuri apunerea orânduielei în exploațiune, în societatea băiașilor (lucrătorilor) ș. a.

Cultura de mine devine factor industrial mai virtos prin așa numita „metalurgie”. Să vedem deci mai de aproape: cari sunt condițiunile principale la întemeierea rațională a industriei montane? (Va urma.)

Economie.

Resultatul secerișului în Ungaria.

Secerișul din anul acesta în Ungaria a fost cel mai rău de cinc ani încôce, mai ales în grâu și orșă. După datele oficiale secerișul grăului în Țara ungurească, Banat și Ardelu în anul acesta a constitue suma de 25.6 milioane măji metrice față cu 40 milioane în cei doi ani anteriori. Orșă s'a secerat în anul acesta 7.7 milioane măji metrice față cu 11 milioane în cifră mijlocie din anii anteriori. Acestu resultat nefavorabil va ave o influință păgubitoare asupra dezvoltării economice, financiare și a comunicațiunii.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.”

(Serviciul biuoului de corresp. din Pesta.)

Berlinu, 1 Octomvrie. Se anunță ca pozitiv, că Țarul va sosi aici în 8 Octomvrie, spre a face o vizită curată personală, deorece nu va fi acompaniat de ministrul de esterne Giers.

Berlinu, 1 Octomvrie. Foile bine informate aduc scirea, că parla-

*) În România nu există nici o lege referitoare la cultura de mine. Autorul acestor șiruri a fost rugat în an. 1884 din partea unui deputat al Camerei din România ca să-i traducă pe românește legea montană din țara noastră, ceea ce a și făcut, trimițându-i manuscrisul; inse nu știu ce s'a ales dintr'insul.

mentului german se voru presenta nisce cereri de credit militar, dără încă nu se șie că ce felu și câtu de mar sunt.

Berlinu, 1 Octomvrie. Aici se urmăresc cu cea mai mare atințiune întâmplările din Belgrad. Se observă față cu ele o atitudine așteptătoare; se crede că dezvoltarea lucrurilor de aici încolo depinde mai mult dela regenți, decât dela regina Natalia.

Belgradu, 1 Octomvrie. Corpul diplomatic a hotărât a merge în trăsuri la regina, dără a și scrie numai numele în cartea de visite. Er a primit regina Natalia pe ministrul-președinte, pe metropolitul Mihailu, pe ambasadorul rusesc. Nici Ristici, nici ceilalți regenți n'au vizitat până acuma pe Regina și nu o voru visita până ce nu se voru termina favorabil tratările ce le conduce ministrul-președinte.

Resultatul total al alegerilor pentru Scupcină este: 102 radicali și 15 liberali.

DIVERSE.

Depărtarea stelelor. „Journal de Ciel” se încercă a explica depărtarea stelelor în următorul chip: Să ne închipuim un uriaș, care dela pământ ar ajunge cu mâna până la soare. Când uriașul ar atinge cu mâna globul cel de foc, durerea ar simți-o mai târziu, tocmai după 157 ani, fiindcă s'a constatat, că simțul se străplântă în corpul omenesc cu o iuțelă de 31 metri pe secundă. Dacă uriașul după 157 ani ar striga de durere, atunci strigătul lui s'ar auzi la soare numai după 13 ani, deorece sunetul se străplântă c'o iuțelă de 340 metri pe secundă.

ULTIME SCIRI.

Viena, 28 Septemvrie. O scrisore adresată din Constantinopol „Corespondenței politice” constată că *Porta ar fi foarte dispusă să recunoscă pe principele Bulgariei și unirea Rumeliei pe cale legală spre a evita ori-ce exploziă violentă eventuală.*

Sultanul nu s'a pronunțat încă în această privință. S'a sondat mai întâiu într'un mod confidențial asupra acestui punct ambasadorul Rusiei care a răspuns printr'un refuz categoric. *Porta a amănat prin urmare trimiterea circularii relative la recunoșterea principelui Ferdinandu ca principe al Bulgariei.*

Cursul pieței Brașov

din 30 Septemvrie st. n. 1889.

Bancnote românești	Cump.	9.44	Vend.	9.46
Argint româneș	-	9.38	-	9.40
Napoleon-d'ori	-	9.47	-	9.48
Lire turcesc	-	10.72	-	10.74
Imperial	-	9.72	-	9.74
Galbeni	-	5.58	-	5.60
Scris. fonc. „Albina” 6%	-	101.—	-	102.—
„ ” „ ” 5%	-	98.50	-	99.—
Ruble rusec	-	122.—	-	124.—
Mărci germane	-	58.20	-	58.50
Discountul 6—8% pe an	-	-	-	-

Cursul la bursa de Viena

din 30 Septemvrie st. n. 1889.

Renta de aur 4%	-	-	-	100.55
Renta de hârtă 5%	-	-	-	95.20
Imprumutul căilor ferate ungare	-	-	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (1-ma emisiune)	-	-	-	99.90
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (2-a emisiune)	-	-	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (3-a emisiune)	-	-	-	112.—
Bonuri rurale ungare	-	-	-	104.70
Bonuri cu clasa de sortare	-	-	-	104.70
Bonuri rurale Banat-Timiș	-	-	-	104.70
Bonuri cu cl. de sortare	-	-	-	104.70
Bonuri rurale transilvane	-	-	-	104.70
Bonuri croato-slavone	-	-	-	104.53
Galbeni împărătesc	-	-	-	5.67
Napoleon-d'ori	-	-	-	9.48 ¹ / ₂
Mărci 100 imp. germane	-	-	-	53.87 ¹ / ₂
Londra 10 Livres sterlinge	-	-	-	119.65

Editor și Redactor responsabil: Dr. Aurel Mureșianu.

„ALBINA“

Institutul de credit și de economii

FILIALA BRAȘOVŪ

primește depuneri spre fructificare cu Netto 5% fără nici o subtragere de dare, de asemenea și depuneri răsplătibile „à vista“ cu 3 1/2%, și recomandă pentru plasarea de capitale

Scrisuri fonciare „Albina“ de 5%

carî oferă cea mai bună siguranță și carî se potî căpata la institutul după cursul de ți.

Informațiuni mai de aproape se potî lua ȃilnicî în biroulî institutului, piața No. 90, dela 8—2 ore d. a.

AVISŪ.

Dela 1 Octomvrie st. n. cancelaria avocatului IOSIFŪ PUȘCARIU se află în PIAȚĂ No. 90, ETAGIULU I. (lângă filiala „Albina“).

STABILIMENTŪ CHEMICŪ

de spălătorî și pentru călcatulî rufelorî cu lustru.

Subsemnatulî primesce tôte comandezile apartinîtoare de acêstă ramură, și se rögă pentru o câtî mai numerosă clientelă.

Cu înaltă stimă

I. Carl Kinn

Ulița neğră No. 385 (vis-à-vis de casarmă).

Nru. 11437—1889.

PUBLICAȚIUNE.

Magistratulî a aflatî cu cale, ca se reducă prețulî lemnelorî de ștejarî pentru tăiatî cu 15% așa încâtî metrulî cubicî :

Table with 3 columns: Sorta, Grosimea, Cost. Includes entries for sort I, II, III with various thicknesses and prices.

Prețurile acêste au valôre cu 1 Octomvrie a. c. Ceea ce se aduce spre cunoscință generală.

Brașovî, în 28 Septemvrie 1889.

Magistratulî orașenescî.

AvisŪ d-lorŪ abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe cuponulî mandatului postalî și numerî de pe fâșia sub care au primitî ȃiarulî nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămuritî și să arate și posta ultimă.

Totodată facemŪ cunoscutŪ tuturorŪ D-lorŪ abonați, că mai avemŪ din anii trecutî numerî pentru complectarea colecțiunilorî „Gazetei“, precum și câteva întregî colecțiuni, pentru carî se potî adresa la subsemnata Administrațiune în casŪ de trebuință.

Mersulî trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de statŪ r. u. valabilŪ din 1 Iunie 1889.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, etc.), train types, and departure/arrival times.

Notă: Numerii încuadrați cu nîi grôse însemnăză orele de noapte.